

Ключевые слова: туристско-краеведческая работа, туристско-краеведческая деятельность, функции туристско-краеведческой деятельности, историческое краеведение, туристско-краеведческий маршрут, этапы краеведческого исследования, этнографические материалы, достопримечательности архитектуры края, достопримечательности изобразительного искусства края, письменные источники, лингвистические источники, устные источники, краеведческое ориентирование, туристско-краеведческие квесты, туристско-краеведческий взлет, туристско-краеведческий кружок.

SUMMARY

A ROLE OF TOURIST-REGIONAL WORK IS IN DEVELOPMENT OF SPHERE OF REGIONAL CULTURE

Topicality. The topic of the article is preconditioned by the necessity of evaluation of the role of tourist-regional work for development of regional culture sphere.

The determination of the formation of tourist-regional activity, the role of local historical study in cultural regions development are pressing issues, as well as stage-by-stage approach and efficiency of regional investigations; the development of theoretical and methodological background for the estimation of tourist-regional work in the development of regional culture.

Aim. The aim of the article is an estimation of the modern approaches to the issues of the formation and development of tourist-regional work for development of regional culture sphere. Based on this aim the following objectives have been raised: to evaluate tourist-regional work as a new type cross-disciplinary knowledge; the analysis of the issues of the local historical study formation and development from the viewpoint of cultural regional development; the analysis of the local historical study stages with the help of different methods of research; the diversification of realization mechanisms of tourist-regional work.

Methodology. The theoretical and methodological basis of investigation are the concepts of doctrines concerning the formation of tourist-regional work, and scientific investigations in the field of this sphere of research. The following general scientific methods have been used during the process of investigation: historical method; method of theoretical generalization; the systemic analysis, method of expert assessment, statistical analysis method, etc. The informational basis of investigation are historical periodicals: monographs and scientific publications of foreign and national scientists; information from the Web; results of own investigations.

Results. On the basis of investigation the attention has been emphasized on to the issues of the formation and development of tourist-regional work. The meaning of tourist-regional work for regional development and the role of local history study, peculiar features of tourist-regional work on the territory of Transcarpathia.

Scientific novelty. It lies in the fact, that on the basis of generalization of tourist-regional materials the estimation of the role of tourist-regional work from the standpoint of culture popularization on the territory of Transcarpathia has been given.

The practical significance. It lies in that the issue of the formation and development of tourist-regional work on the regional level has been analyzed, as well as the meaning of local history study in this process, ways of optimization and improvement of tourist-regional activity.

Keywords: tourist-regional work, tourist-regional activity, functions of tourist-regional activity, local history study, tourist-regional route, stages of regional investigation, ethnographic materials, architectural monuments of the region, art sights of the region, written sources, linguistic sources, verbal sources, regional orientation, tourist-regional quest, tourist-regional meeting, tourist-regional group.

УДК 159.922

ГОТОВНІСТЬ ДО ПЕДАГОГІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

ВОРОНОВА О.Ю.

Мукачівський державний університет

Статтю присвячено вивченню окремих підходів до феномену готовності взагалі, та готовності педагогічної діяльності зокрема. Розглянуто дослідження готовності до педагогічної діяльності з позицій вітчизняної психологічної науки. У статті охарактеризовано основні структурні компоненти досліджуваного поняття, подано їх узагальнену характеристику. Зазначено, що як педагоги, так і психологи до змісту структури готовності мають власні концептуальні підходи, при цьому всі вони однакові в тому, що готовність є складною системою. Охарактеризовано основні компоненти готовності до педагогічної діяльності, а саме: мотиваційний; морально-орієнтаційний; пізнавально-операційний; емоційно-вольовий; психофізіологічний; оцінний.

Зазначено, що змістовий і структурний аспекти проблеми, яку ми розглядаємо, вивчало багатьма дослідниками.

науковців. Усі вони однотайні в тому, що готовність до професійної педагогічної діяльності - це цілісне утворення, яке містить взаємопов'язані й взаємозалежні компоненти, що водночас можуть виступати і як самостійні частини із власною структурою.

Суспільство двадцять першого століття чекає на вихователя, який володіє системою професійних знань і умінь, вміє підтримувати рівень психолого-педагогічної та фахової підготовки, знайомий з новітніми досягненнями і науково-педагогічними дискусіями на національному та світовому рівнях, прагне до постійного саморозвитку та самовдосконалення, тобто є готовим до педагогічної діяльності.

Перспективою дослідження вбачаємо в експериментальному вивченні психологічної готовності та її компонентів до педагогічної діяльності, а також розробленні шляхів її розвитку.

Ключові слова: готовність, педагогічна готовність, компоненти готовності, структура готовності.

Проблемою готовності до педагогічної діяльності займався не одне покоління науковців - серед них педагоги-класики: А. Макаренко, В. Сухомлинський, К. Ушинський. Педагоги-теоретики та практики - Л. Кондрашова, В. Моляко, М. Сметанський, Т. Суценок, Г. Тарасенко та інші. Неоцінений вклад у розробку теорії та структури педагогічної готовності до діяльності внесли Ф. Гоноболін, Н. Кузьміна, А. Щербаков та інші.

Про готовність до педагогічної діяльності писали у своїх дослідженнях такі психологи: Г. Костюк, Н. Левітов, С. Рубінштейн, Л. Уманський та інші.

Особливої актуальності проблема готовності набула в 70-ті роки ХХ століття, коли її почали аналізувати як педагогічну. Одним із перших, хто почав аналіз педагогічної готовності, вважає А. Ліненко, є В. Щербина, який розглядав шляхи формування готовності педагогів до творчого розв'язання виховних завдань. Згодом, вказує дослідник, з'явилося дослідження І. Хромової, яке стосувалося готовності вчителів до творчої діяльності. Л. Нікітенкова дослідила готовність педагога до осмислення педагогічних явищ. У наукових працях К. Дурай-Новакової, В. Сластьоніна було ґрунтовно подано такі аспекти: сутність готовності, основні її ознаки, структура. Ними ж були детально розроблені методичні та теоретичні питання.

Метою статті (Постановка завдання) є аналіз окремих підходів до феномену готовності взагалі, та готовності до педагогічної діяльності зокрема.

Результати та їх обговорення. У 80-х роках ХХ століття готовність почали розглядати в педагогіці ще активніше. У цей час виділяються такі напрямки: вивчення готовності старшокласників до вибору педагогічної професії, готовність студентів до різних видів діяльності тощо.

На сучасному етапі вивчення готовності вихователя до професійної діяльності здійснюється за такими напрямками:

- створення професіограми вихователя;
- розробка змісту, форм і методів формування педагогічних умінь та навичок;
- конкретні напрямки діяльності вихователя;
- вивчення педагогічних умінь, необхідних для виконання різноманітних функцій вихователя.

У науково-методичній літературі зустрічається особливо багато робіт, присвячених проблемі готовності майбутніх вихователів до професійної діяльності - А. Абдулліна, Т. Бокаєва, Ф. Гоноболін, Л. Кондрашова, Н. Кузьміна, О. Мороз, Б. Паригін, В. Сластьонін, А. Щербаков та інші. Післявузівську готовність досліджували В. Віток, Б. Дьяченко, Л. Козлова, Я. Кравченко, О. Мороз, Т. Полякова та інших.

О. Мороз, досліджуючи післявузівську готовність вихователя, під педагогічною діяльністю розуміє «сукупність усвідомлених дій вихователя, спрямованих на задоволення своїх педагогічних потреб та інтересів». Він переконаний, що результат професійної діяльності вихователя більшою мірою залежить від його готовності. Учений зміст даного поняття пов'язує з низкою морально-психологічних рис вихователя, із розумовими та педагогічними здібностями, із комплексом суспільно-політичних, спеціальних та психолого-

педагогічних знань, із наявністю методичних умінь та навичок, які необхідні вихователю в його діяльності [4].

На думку науковця, готовність до педагогічної діяльності можна подати у вигляді такої системи:

а) психологічна готовність (потреба в педагогічній діяльності, внутрішнє прийняття вимог діяльності, усвідомлення відповідності особистих якостей вимогам діяльності, усвідомлена мотивація особистого прагнення до даної спеціальності, морально-психологічна готовність до праці вихователя);

б) теоретична підготовленість до педагогічної діяльності (наявність глибоких знань основ наук, певний рівень розвитку, підготовка в певній галузі знань, знання вимог спеціальності до особистих рис та здібностей, володіння знаннями та методами постійного поповнення знань);

в) практична готовність до професії вихователя (уміння планувати та організовувати виховну роботу з дітьми, уміння застосовувати раніше набуті знання, уміння та навички на практиці, формування нових умінь та навичок);

г) ідейно-політична підготовка, світогляд та загальна культура вихователя;

д) необхідний рівень розвитку педагогічних здібностей, які містять такі компоненти як педагогічна спостережливість, педагогічна уява, вимогливість, педагогічний такт, розподіл уваги, організаторські здібності.

е) професійно-педагогічна спрямованість особистості вихователя.

У даній структурі не вистачає емоційного та оцінного компонентів. А. Кондрашова вважає емоційний фактор дуже важливим, оскільки він є зв'язком у системі взаємодії вихователя та вихованця.

М. Вієвська, зазначає, «Важливу роль у змісті готовності відіграє оцінний компонент. Він допомагає вихователю коригувати своє професійне ставлення, самооцінка допомагає вибрати оптимальні методи вдосконалення своєї професійної підготовки». А щодо емоційного компоненту, то дослідниця переконана, що часто молоді вихователі страждають від емоційної невідповідності, не вміють управляти своїми емоціями. Тому необхідно розвивати емоційну сферу, навчати вмінню керувати нею.

Л. Кондрашова готовність до педагогічної діяльності подає як «складне особистісне утворення, що містить ідейно-моральні та професійно-педагогічні погляди та переконання. професійну спрямованість психічних процесів, самовладання, педагогічний оптимізм. налаштованість на педагогічну працю, здатність до подолання труднощів, до самооцінки результатів даної праці, потребу в професійному самовихованні, що забезпечить високі результати педагогічної праці» [3].

На її переконання, головним у готовності вихователя є морально-психологічний аспект який сам по собі є «складним особистісним утворенням, що зумовлює стійке бажання займатися педагогічною працею, готовністю діяти в педагогічних ситуаціях відповідно до ідейно-моральних та професійних принципів, ініціативно, самостійно й наполегливо підходити до вирішення виховних завдань, творчо використовувати професійні знання, уміння, установки як регулятор професійної поведінки». Також у своїх працях дослідниця звертає увагу на те, що варто закладати ще в студентів морально-психологічну готовність до професійної діяльності, яку вона розглядає з позиції особистісно діяльнісного підходу, де важливими складовими вважає: високий рівень педагогічного мислення; педагогічне комунікативні та організаційні здібності.

У змісті готовності дослідниця виділяє такі компоненти: мотиваційний; морально-орієнтаційний; пізнавально-операційний; емоційно-вольовий; оцінний, психофізіологічний.

Кожну з вищеподаних структурних одиниць аналізує у своїй праці М.Вієвська «Мотиваційний (професійні установки, інтереси, прагнення займатися педагогічною

працею); морально-орієнтаційний (професійний обов'язок та відповідальність, інтерес та любов до дітей, педагогічний такт, педагогічна вимогливість, комунікабельність, об'єктивність та принциповість); пізнавально-операційний (педагогічний кругозір, професійна спрямованість, сприйняття, пам'ять, увага, мислення, увага, педагогічні здібності, дії, операції, прийоми, необхідні вихователю для успішного виконання професійної діяльності); емоційно-вольовий (емоційна сприйнятливості у вирішенні навчально-виховних завдань, здатність управляти своїм настроєм та настроєм інших...); психофізіологічний (професійна діловитість, працездатність, прагнення до кінця доводити розпочату справу, активність та саморегуляція, урівноваженість та витримка); оцінний (самооцінка своєї професійної підготовки та відповідність процесу вирішення професійних завдань оптимальним педагогічним способам)» .

Подані А. Кондрашовою складові поняття готовності, на нашу думку, відбивають усі аспекти, необхідні вихователю для професійної діяльності.

Вважаємо за необхідне зазначити, що більшість науковців мотиваційний компонент визначають як системоутворюючий у структурі готовності. Ми підтримуємо таку точку зору, оскільки без зацікавленості певним видом діяльності, без бажання ним займатися, неможливо набути необхідного рівня професіоналізму.

Підсумовуючи вищевказане, можна зробити висновок, що змістовий і структурний аспекти проблеми, яку ми розглядаємо, вивчало багато науковців. Усі вони одноставні в тому, що готовність до професійної педагогічної діяльності – це цілісне утворення, яке містить взаємопов'язані й взаємозалежні компоненти, що водночас можуть виступати і як самостійні частини із власною структурою.

В науковій літературі ХХ століття вченими було глибоко проаналізовано готовність до професійної діяльності, ґрунтовно розкрито її зміст та структуру. На сучасному етапі (кінець ХХ - початок ХХІ століття), керуючись попередніми наробками, найефективніше розробляється такий аспект готовності як її формування. Звичайно, розкриття даного аспекту пов'язане з видом діяльності, яку виконує людина. Найбільше наукових досліджень у галузі освіти присвячено формуванню готовності майбутніх учителів та вихователів до різних видів педагогічної діяльності .

Отже, під готовністю вихователя до професійної діяльності ми розуміємо багатокомпонентне утворення, складові якого взаємопов'язані та взаємозалежні.

Висновки. Таким чином, проблема готовності до професійної діяльності вихователів є психолого-педагогічною; до змісту й структури готовності науковці, як педагоги, так і психологи, мають власні концептуальні підходи, при цьому всі вони одноставні в тому, що готовність є складною системою. Готовність до діяльності тісно пов'язана з компетентністю, оскільки остання більшістю науковців розуміється як здатність діяти. Тож, сучасна людина має бути компетентною, тобто готовою реалізувати себе в певному виді діяльності.

Аналіз проблеми готовності вихователів до професійної діяльності надає можливість усвідомити різні підходи науковців до даного питання, обрати з поміж низки, запропонованих ученими класифікацій таку, яка була б прийнятною для формування готовності вихователів до професійної діяльності в полікультурному середовищі. Також розгляд даної проблеми показав, що в науковій літературі готовність є певною мірою розробленою, особливо в процесі підготовки майбутніх вихователів, при цьому такий аспект як формування готовності педагога до професійної діяльності в умовах полікультурного середовища в системі післядипломної освіти є мало дослідженим.

Перспективою дослідження вбачаємо в експериментальному вивченні психологічної готовності та її компонентів до педагогічної діяльності, а також розробленні шляхів її розвитку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бех І.Д. Виховання особистості: / І.Д. Бех. – У 2 кн. – Кн.1. Особистісно орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади: Навч.-метод. видання. – К.: Либідь, 2003.
2. Жаровцева Т.Г. Теоретико-методологічні засади підготовки майбутніх фахівців дошкільної освіти до роботи з неблагополучними сім'ями : автореф. дис. на здобуття наук. ст. д. пед. наук Т.Г. Жаровцева. – ПДПУ імені К.Д.Ушинського. – Одеса, 2007. – 44 с
3. Кондрашова Л.В. Моральна психологічна готовність студента до вчительської діяльності. / Л.В. Кондрашова. – Київ, "Вища школа", 1987
4. Навчальний процес у вищій педагогічній школі (за загальною редакцією ак. О.Г.Мороза), Київ, 2001
5. Сухойваненко О.М. Професійна компетентність вчителя трудового навчання як складова його фахової підготовки / О.М. Сухойваненко, С.С. Медведь. // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. – Харків, 2006. – Вип. 12. – С. 143-147.

АННОТАЦІЯ**ГОТОВНОСТЬ К ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КАК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА**

Статья посвящена изучению отдельных подходов к феномену готовности вообще и готовности к педагогической деятельности в частности. Рассмотрены исследования готовности к педагогической деятельности с позиций отечественной психологической науки. В статье охарактеризованы основные структурные компоненты исследуемого понятия, представлена их обобщенная характеристика. Отмечено, что как педагоги, так и психологи, к содержанию, и структуры готовности имеют собственные концептуальные подходы, при этом все они единодушны в том, что готовность является сложной системой. Охарактеризованы основные компоненты готовности к педагогической деятельности, а именно: мотивационный; морально-ориентационный; познавательный-операционный; эмоционально-волевой; психофизиологический; оценочный.

Отмечено, что содержательный и структурный аспекты проблемы, которую мы рассматриваем, изучают много ученых. Все они единодушны в том, что готовность к профессиональной педагогической деятельности - это целостное образование, которое содержит взаимосвязанные и взаимозависимые компоненты, которые одновременно могут выступать и как самостоятельные части с собственной структурой.

Общество двадцать первого века ждет воспитателя, который обладает системой профессиональных знаний и умений, умеет поддерживать уровень психолого-педагогической и профессиональной подготовки, знакомый с новейшими достижениями и научно-педагогическими дискуссиями на национальном и мировом уровне, стремится к постоянному саморазвитию и самосовершенствованию, то есть готовым к педагогической деятельности.

Перспективу исследования видим в экспериментальном изучении психологической готовности и ее компонентов к педагогической деятельности, а также разработке путей ее развития.

Ключевые слова: готовность, педагогическая готовность, компоненты готовности, структура готовности.

SUMMARY**MATURITY TO PEDAGOGICAL ACTIVITY AS PSYCHOLOGICAL-PEDAGOGICAL PROBLEM**

The article is devoted to the study of individual approaches to the phenomenon of maturity in general, and maturity to pedagogical activity in particular. The study of maturity to pedagogical activity from the standpoint of national psychology has been considered. The main structural components of the studied concept has been characterized in the article as well as their generalized description has been given. It has been noted that both pedagogues and psychologists have their own conceptual approaches to the content and structure of maturity, while they are unanimous that maturity is a complex system.

The main components of maturity for pedagogical activity have been characterized, in particular: motivational-moral-orientational; cognitive-operational; emotional and volitional; psychophysiological; evaluative.

It has been noted that many scientists studied the contentual and structural aspects of the issue under consideration. They are unanimous that the maturity to professional pedagogical activity - a holistic unity, including the interconnected and interdependent components that can simultaneously act as independent parts with their own structure.

The twenty-first century society is waiting for the educator, who has a system of professional knowledge and skills, able to maintain the level of psychological and educational and professional training, is familiar with the latest achievements and scientific and pedagogical discussions on national and international levels, is aspired to constant self-development and self-improvement, that is prepared for pedagogical activity.

The perspectives of further investigation we see in the experimental study of psychological maturity and its components to pedagogical activity, as well as in the further working out the ways of its development.

Key words: maturity, pedagogical maturity, maturity components, maturity structure.

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>